

revideálás alatt álló iratai nyerne elhelyezést. A már korábban adoptált földszinti helyiségek ily módon kizárólag a családi levéltárak elhelyezésére levén felhasználhatók, azokban a már eddig elhelyezett gróf Bethlen, Molcsiczky és gróf Eszterházy levéltárakon kívül újabban a gróf Bethlen család Marosvásárhelyről kapott második levéltára, a Rajky, Latinovics, báró Radák, Tihanyi és Liphay családok levéltárai lettek végleg felállítva.

ÜGYVITELI SZABÁLYZAT A BUDAPESTI EGYETEMI KÖNYVTÁR RÉSZÉRE.

(Közzétételik a m. kir. vallás- és közoktatásügyi ministernek 1901. évi 4524. sz. rendelete folytán.)

I.

A könyvtár célja.

1. §.

A könyvtárnak, mint az egyetemi oktatás és általános tudományos célok szogálatában álló intézetnek, célja és rendeltetése: figyelemmel kísérni az összes tudományok körében megjelenő irodalmi termékeket s azokból első sorban az egyetemen képviselt tudományszakok körébe esőket a rendelkezésre álló eszközökkel megszerezni, a multa nézve e terén tapasztalt hiányokat kiegészíteni s a könyvtár anyagát az egyetem és a közönség számára mennél használhatóbbá tenni.

II.

Könyvtári bizottság.

2. §.

A karok egy-egy megválasztott képviselőjéből, a ki tanács tag is lehet, és a könyvtár-igazgatóból, állandó könyvtári bizottság alakítatik, melynek elnöke a mindenkori prorektor. Ez évnegyedenként legalább egyszer, szükség esetén azonban többször is, ülést tart, melyre a meghívókat az elnök aláírásával a könyvtár-igazgató küldi szét.

Ez ülésre a könyvtár-igazgató jelentést tesz:

- a) a megelőző évnegyedi gyarapodásról;
- b) a vételekre és egyéb szükségletekre fordított összegekről;
- c) a könyvtári munkásságról és forgalomról.

Előterjeszti továbbá:

d) a felmerült óhajokat és kívánalmakat, kivált a személyzet-szaporításra és a javadalomra vonatkozó indokolt javaslatait; valamint nagyobb beszerzésekre, lényegesebb változtatásokra célzó tervezeteit;

e) a könyvtár évi állapotáról szóló jelentését.

A könyvtári bizottság foglalkozik még:

f) az egyetem tanácsa által véleményadásra hozzá áttett ügyekkel;

g) az ülésen fölmerült indítványokkal és előterjesztésekkel.

A könyvtári bizottság tagjai jogosítvák testületileg és egyenként a könyvtár ügyeiről és kezeléséről tájékozást szerezni és erre vonatkozólag az ülésen előterjesztéseket és indítványokat tenni.

Az ülés határozatképességéhez legalább három tag jelenléte szükséges. A jegyzőkönyvet a könyvtár egyik tisztviselője vezeti.

A jelenvoltak által aláírt jegyzőkönyvek, melyekhez az esetleges különvélemények csatolandók, legkésőbb két hét alatt az egyetem Tanácsához terjesztetnek.

III.

A könyvtár igazgatása s a könyvtár kezelése.

3. §.

Az igazgató az intézet közvetlen előljárója; ő vezeti a könyvtár összes ügyeit, felügyeli a könyvtár használatába bocsátott épületet minden tartozékaival, felügyel az egész személyzetre, beosztja és ellenőrzi ennek hivatalos működését. Az intézeti rendért s az összes tevékenységért az igazgató felelős az egyetem tanácsának és a könyvtárt — természetesen az egyetemi tanácstól való állandó függés mellett — más hatóságok irányában is ő képviseli, továbbá ő szerkeszti a könyvtári bizottság elé terjesztendő jelentéseket és javaslatokat, úgyszintén a könyvtár állapotát feltűntető évi jelentést és ezt két példányban terjeszti be az egyetem tanácsához, melyek közül az egyik az egyetemi tanácsnál marad, a másik pedig az egyetemi tanács útján a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministeriumhoz küldetik fel. Az igazgató gondoskodik a könyvtári bizottság ülései jegyzőkönyveinek megszerkesztéséről s ezeket legkésőbb 14 nap alatt hitelesítve az egyetemi tanácshoz terjeszti be.

4. §.

A könyvtárt illető bármely ügyben csak az igazgató véleményének meghallgatása után történhetik intézkedés.

5. §.

Az igazgatót távollétében vagy gátoltatása esetén a hivatalban utána következő tisztviselő képviseli s megbízás esetén helyettesíti is.

6. §.

A könyvtári hivatal főbb teendői: a) könyvbeszerzés, valamint az ezzel és egyéb megrendelésekkel járó utalványozás; b) a könyvtár kezelése.

7. §.

A könyvbeszerzésekre fordítandó könyvtári javadalmat alkotják:

- a) az állami évi átalány,
- b) az ujonnan beiktatott hallgatók beiktatási díjának fele,
- c) az ujonnan beiktatott hallgatóktól befolyt könyvtári díjak,
- d) esetleg egyéb bevételek.

A könyvtári alap az ujonnan beiktatott hallgatóktól befolyt könyvtári díjak kivételével a karok közt 0% szerint osztatik fel.

A karok a kari üléseken összeállítják az általuk beszerezni kívánt könyvek jegyzékeit járulékok terhére. E jegyzékek a kari ülések után a könyvtárigazgatóhoz tételnek át, ki a megrendeléseket a kari jutalékok terhére azonnal végrehajtja.

8. §.

A könyvtárban a csonkaságok kiegészítéséről, az összes karokat általánosan érdeklő encyclopaedicus művek és a könyvtárban szükséges segédművek beszerzéséről az igazgató maga gondoskodik. Erre nézve fedezetül szolgál a könyvtári százalékengedmény és az ujonnan beiktatott hallgatóktól befolyt könyvtári díjak, megjegyeztetvén, hogy csonkaságok kiegészítésében s encyclopaedicus művek beszerzésében is első sorban a karok kívánságai teljesítendőek.

9. §.

Az igazgató a könyvtári összes munkálatoknak a tisztviselők által a könyvtár érdekében leendő teljesítéséről saját hatáskörében intézkedik; de erről a könyvtári bizottságnak s megerősítés végett a tanácsnak külön munkarendet nyújt be. A könyvbeszerzés jogát a szabályzatban körülírt módozatok szerint, a járuléki napló vezetését, az utalványozásokat s a számadások kezelését magának tartja fönn.

10. §.

A könyvtári tisztviselőket a hivatalos órákra a könyvtári hivatali helyiségben megjelenni s a hivatalos órák végeig ott maradni kötelesek.

11. §.

A könyvtári tisztviselőket a hivatalos órák tartama alatt mást, mint könyvtári hivatalos munkálatokat teljesíteni szigorúan tiltva van; elnézésnek e tekintetben még kivételesen sem lehet helye.

12. §.

A tisztviselőket a hivatalos órák alatt az igazgató engedélye nélkül a könyvtárból távozni tilos.

13. §.

Kit betegség vagy más ok gátol a megjelenésben, az igazgatót erről rögtön értesíteni tartozik, ki a kimaradás okairól meggyőződést szerez.

14. §.

A szolgaszemélyzet könyvtári szolgálatban az igazgató jó belátása szerint a hivatalos órákon kívül is igénybe veheti; megjeleneése és távozásá idejét az igazgató szabja meg.

15. §.

A szolgaszemélyzetnek könyvtári szolgálati működéseért a közönségtől ajándékot elfogadni tilos; ki e rendelet ellen cselekszik, állását veszti.

16. §.

A szolgaszemélyzet a hivatalos órák alatt egyenruháját viseli.

17. §.

A szolgaszemélyzet az igazgató fegyelmi hatósága alatt áll; kötelességmulasztás, illetlen viselet esetében háromfokú büntetéssel sújtatik: megdordulás az igazgató által, a fizetés felfüggesztése és a szolgálat vesztese; a két utóbbit az igazgató előterjesztésére az egyetem rectora szabja meg.

18. §.

Az összes könyvtári tisztviselők tisztí esküjük értelmében az igazgató iránt engedelmességgel tartoznak, ki panaszait az egyetemi tanács elé terjeszti.

19. §.

A könyvtárigazgató, mint az intézet felelős főnöke, valahányszor szükségesnek látja, a könyvtár ügyeiről a tisztviselőkkel tanácskozmányt tart; e tanácskozmányok végzése mindig csak tanácsadó jellegűek; az igazgatót nem kötelezik, sem felelősségét az egyetemi tanács irányában nem másítják meg.

IV.

A könyvtár közhasználatáról.

20. §.

A könyvtár kétféleképen használtatik, u. m.: 1. a könyveknek az olvasóteremben olvasása, és 2. könyveknek kikölcsönzése által.

21. §.

Az olvasóterem minden tisztességesen öltözött és komoly magaviseletű egyén számára nyitva áll, a ki 16-ik életévét betöltötte; de az egyetemi és műegyetemi hallgatóknak elsőségük van. A ki a könyvtárt használni akarja, az igazgatótól vagy az e célra felhatalmazott könyvtártiszttól látogatási jegyet kér. Az egyetemi vagy műegyetemi tanuló lezkekönyvével, gymnasiumi vagy reáliskolai tanuló saját igazgatójától vagy osztálytanárától kiállított bizonyítvánnyal tartozik magát igazolni. Más polgári állású egyének is, ha a

könyvtár tisztviselői előtt ismeretlenek, tartoznak magukat kellőleg igazolni. A sorszámmal ellátott látogatási jegyre az illetőnek feliratik neve s polgári állása. Az olvasóterembe csak az mehet be, ki látogatási jegyét a kapusnak bemutatja és ezt felső ruhájával, botjával, esernyőjével, kalapjával együtt nála hagyja.

A látogatási jegyekről az igazgató könyvet vezet; ezek személyre szólnak és másra át nem ruházhatók.

Ha valaki látogatási jegyét elveszti, ezt tartozik az igazgatónak bejelenteni, ki megsemmisítése iránt intézkedik. Ha valaki látogatási jegyét másnak adja, s tette kiderül, az a könyvtár látogatásától az illető tanévre eltiltatik.

A látogatási jegyek mindig egy tanévre szólnak és a következő tanév elején újjal cserélendők ki.

E látogatási jegyek csak a nagy olvasóterembe lépésre jogosítanak fel.

22. §.

Könyvek a kézikönyvtárból csak a nyitvatartás utolsó félórájáig adatnak ki. A belső termekben őrzött könyvekre nézve kívánatlapok a nyitvatartás egész ideje alatt adhatók be. (L. követk. §-t.) Ezekre nézve az olvasóterem bejáratánál külön levélszekrény is áll.

23. §.

Az olvasó felső ruháját, botját stb. a ruhatárban a 21. §. szerint átadván, ruhatár (sárgaréz) és ellenőrző-jegyet (kemény papírból) kap, melyeknek száma ugyanaz.

Az olvasó az olvasóteremben ellenőrző jegyét a tisztnek adja át, mire kívánatlapot kap, melyre az ellenőrző-jegy száma van írva. Az ellenőrző-jegyet a tiszt az ugyanazon számú rekeszbe helyezi.

Az olvasó a kívánatlapot kitöltvén, a szolgál kezéhez jutattja. Ha a könyv benn van, azt az olvasó azonnal megkapja s a kívánatlapot az ellenőrző tiszt veszi át megőrzésül. Ha a könyv nincs helyén, a szolgál a címet áthúzza s a kívánatlapot visszaadja. Ekkor az olvasó ugyanazon számmal, ellátott más kívánatlapot kér és más könyvet kíván. Azon kívánatlapokat, melyekre könyvek adtak ki, rövid időközönként vagy a tiszt sürgetésére azonnal is, a szolgál pontosan beadják és a tiszt a megfelelő ellenőrző-jegyek mellé helyezi.

Az olvasó, ki ellenőrző-jegyére már kapott kívánatlapot és ismételve kér, kívánata addig nem vehető tekintetbe, míg az először kérők kielégítve nincsenek. Az új kívánat akkép teljesítettik, hogy a tiszt más kívánatlapot, de az előbbivel megegyező számút ad. A belső könyvtári termekre szóló megrendelések ugyanily kívánatlapokra irandók. Ezek közül a d. e. 11 óráig beadottakra még az nap d. e., az azután beadottakra d. u. $1\frac{1}{2}$ órára s a d. u. beadottakra másnap d. e. $1\frac{1}{2}$ órára adatnak át a könyvek.

Távozni akarván az olvasó, a könyvet, a ruhatárjegy felmuta-

tása mellett visszaadja, a tiszt pedig kellő összehasonlítás s a dolog rendben találása után az ellenőrző-jegyet adja át, mely két jegyre az olvasó letéteményét a ruhatárból kézhez kapja.

24. §

Az olvasóteremben a legnagyobb csend követeltetik; miért is a járás-kelés, hangos beszéd, vagy az olvasók minden másnemű háborgatása tilos.

25. §.

Az olvasóknak a könyvszekrények és állványok emelvényeire fellépni tilos.

26. §.

Regények, színművek s más mulattató könyvek csak bebizonyított tudományos czélra adhatók ki.

27. §.

Az olvasóteremben rendszerint egyszerre csak egy kötet adatik ki olvasás végett; kivételt tesznek a szabály alól a szótárak, fordítások, atlaszok s más efféle segédkönyvek.

28. §.

Egy s ugyanazon nap több különböző munka is kiadatik egymásután az olvasónak. Ha azonban a kívánatok tökéletes tervtelenséget, pusztá kapkodást árulnának el, a könyvtártiszt fel van jogosítva az ily követeléseket visszautasítani.

29. §.

A füzetekben megjelenő és még be nem kötött munkák az olvasóteremben a közönségnek ki nem adhatók.

30. §.

A könyvekből való kijegyzésnél a papir nem a könyvre, hanem melléje teendő.

31. §.

Ha az olvasó kijelenti, hogy a belső termekből kihozott munkát másnap ismét használni óhajtja, az számára az olvasóteremben félretéttetik.

32. §.

Az írott czímtárak az olvasó közönséggel rendszerint nem közölhetők; kivételkép azonban erre az igazgató felhatalmazást adhat.

33. §.

A dohányzás az összes könyvtári helyiségekben szigorúan tilos.

34. §.

A könyveknek kikölcsönzése vagy biztosíték nélkül, vagy pénz-biztosíték mellett történik. Biztosíték nélkül, az egyetemi tanárokon

kivül, könyveket az igazgató és ritkább s drágább munkáknál az egyetemi tanács engedélye mellett oly tekintélyes állású férfiak kaphatnak, kiknek magánvagyonra, vagy hivatalos állása elég biztosítékot nyújt arra nézve, hogy az okozott kárt megtéríteni készek is, bírják is. Unicumok, szótárak, encyclopaediai munkák éppen nem adhatnak ki; kivételt csak azon esetben lehet az unicumokra nézve tenni, ha ezeket valamely hazai vagy külföldi elsőrangú tudományos intézet saját felelősségére és helyiségeiben történendő használatra kéri.

35. §.

Egyetemi hallgatók egyszerre egy művet vagy könyvet csak indexük letétele vagy valamely egyetemi tanár aláírása mellett kaphatnak kölcsön. A központi papnevelő-intézet növendékei az intézeti igazgatóságoknak, a gymnasiumi tanárképezde tagjai pedig igazgatójuknak hivatalos pecsétje alatt kiállított jótállással nyerhetnek kölcsön könyveket.

36. §.

Az utánkeresésre szánt munkák, például szótárak, encyclopaediák, továbbá atlaszok, drága képes munkák és kiadások, végre mindazon munkák, melyeknek pótlása nagy nehézségekkel járna, ki nem kölcsönöztenek.

37. §.

Azon kölcsönkérők, kik a 35. §-ban említett kategóriában nem tartoznak, könyveket csak ezek teljes árának (a kötést is beszámítva) letétele mellett kaphatnak.

38. §.

Mindkét rendbeli kikölcsönzésről az azzal megbízott könyvtári hivatalnok — még pedig a kivevők neve és kivett könyvek címe szerint — czímtárt vezet.

39. §.

Több, mint két hónapra könyv ki nem kölcsönözhető. Ha valamely kivett munkára valaki előjegyeztette magát, annak a legközelebbi két hónapra e munka használatát illetőleg előjoga van. Ha senki sem kívánta a kérdéses munkát, akkor a mű bemutatása után új térítvény mellett egy hónapra ismét kivehető. Ezen határidőt a most említett esetben sem szabad tovább kiterjeszteni és az ezen szakaszban kitűzött hosszabb időre, azaz három hónapon túl bárminő munkát bárminő indokból sem lehet kikölcsönözni.

Minden tanév utolsó hónapjában minden munka bekérendő és azokról, kik azt felszólításra sem szolgáltatták be, a kikölcsönzési ügygyel foglalkozó könyvtártiszt tartozik kimutatást készíteni, melyet az igazgató az egyetemi tanács elé terjeszt. A nyári szünet tartama alatt az összes könyvkészlet leporlandó. Ha a meglevő szolgálatszemélyzet erre nem elegendő, az egyetem rectorától e czélra külön segítség kérendő.

40. §.

Tanszéki szükséglet czímén kivett könyvek csak azon esetben kérendők vissza, ha az illető művek kerestetnek, vagy általános revízió tartatik.

41. §.

A könyvtári tisztviselők könyveket szintén csak rendes térítvények mellett vehetnek ki.

42. §.

Ha az olvasó vagy kölcsönvevő valamely munkát megrongált vagy elvesztett, a kárt megtéríteni tartozik.

43. §.

A könyvtári termekbe belépni a hivatali személyzetten, az egyetemi tanárokon kívül senkinek sem szabad.

44. §.

A könyvtári helyiségek megszemlélése csak az igazgató engedelmével és egy könyvtári tisztviselő vagy szolgáló kíséretében történhetik.

Budapest, 1901. április hó 2-án.

A SZEGEDI SOMOGYI-KÖNYVTÁR ÁLLAPOTA 1900—1901-BEN.

A Somogyi-könyvtár igazgatója Reizner János a könyvtár 1900/1901 évi állapotáról, nevezetesen a gyarapodásról, használatról, az ügykezelés és tevékenységről s a nevezetesebb mozzanatokról szóló jelentését következőkben terjesztette elő:

Az elmúlt évben a könyvtár gyarapodása igen kedvező arányt mutat s bár ezúttal is a beszerzések főleg a nagyobb és költségesebb irodalmi termékekre irányultak, mégis az elmúlt év gyarapodása a korábbi időkben elért számadatokat csaknem kétszerezi. Az 1900. évi július 1-től a folyó év június végeig ugyanis a Somogyi-könyvtár állománya összesen 820 műből álló 1509 kötettel szaporodott. Ezen kedvező eredmény magyarázatát abban leli, hogy a könyvtár rendszerinti beszerzési alapja, (4000 korona), a vallás- és közoktatásügyi miniszterium 600 kor. segélye által nagyobbodott, a mely összesen 28 művet (42 kötetet) vásároltunk, más részről pedig a Főkövi-féle zenészetű szakkönyvtár, mely 496 műből áll s mely 1000 korona árért került birtokunkba, nemcsak mennyiségileg növelte a könyvtár állományát, hanem egyúttal annak színvonalát is emelte. Ezen gyűjtemény igen ritka, drága, a zenetörténelemre, aesthetikára stb. vonatkozó újabb irodalom termékeit öleli fel.